

โครงการสมัชชาวิชาการเกษตรกรรมยั่งยืน ปี 2553

“วิถีเกษตรกรรมยั่งยืน : วิธีการพัฒนาฝ่าวิกฤติ”

1. หลักการและเหตุผล

ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา สถานการณ์การพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในประเทศไทย ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในเชิงรูปธรรมเพิ่มมากขึ้น ทั้งจากเกษตรกรเอง องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งภาคเอกชน ทำให้รูปแบบ กระบวนการ รวมถึงกรอบความคิดของระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ได้รับการพัฒนาในขอบเขตที่กว้างขวางมากขึ้น ทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรรายย่อยจนถึงความปลอดภัยในด้านอาหารสำหรับผู้บริโภค รวมทั้งการพัฒนาให้เป็นทางออกของสังคมในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมไทย ส่วนในระดับพื้นที่ก็ค้นพบว่าองค์ความรู้ภูมิปัญญาของเกษตรกรและกลุ่มองค์กรชาวบ้านได้ถูกยกระดับ พัฒนาและนำมาปรับประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย รวมทั้งได้ก่อเกิดงานศึกษา/วิจัยที่ดำเนินการโดยชาวบ้านเพื่อตอบโจทย์ของชาวบ้านเองในหลายรูปแบบ นับตั้งแต่งานวิจัยภายใต้โครงการนำร่องเพื่อพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกรรายย่อย งานศึกษาภายใต้โครงการพัฒนาต่างๆ จนถึงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในส่วนของประเด็นการพัฒนาองค์ความรู้ก็มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง นับจากความรู้ที่เป็นเทคนิควิทยาการในระดับแปลง การยกระดับการพึ่งตนเองทางปัจจัยการผลิต การจัดการผลผลิต การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ไปจนถึงการปรับเปลี่ยนเข้ามาสู่แนวทางเกษตรกรรมยั่งยืน รวมทั้งเชื่อมโยงกับความไม่เป็นธรรมของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เป็นต้น

มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย) ซึ่งเป็นองค์กรทางวิชาการเพื่อพัฒนาและสร้างให้เกิดการยอมรับความสำคัญของเกษตรกรรมยั่งยืนในสังคมไทย โดยมีบทบาทหลักในการทำงานวิชาการที่ยึดชุมชนเป็นตัวตั้งและสร้างปัจจัยที่นำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน และที่ผ่านมามีได้เน้นดำเนินการสนับสนุนและพัฒนาองค์ความรู้ด้านเกษตรกรรมยั่งยืนของกลุ่มองค์กรชาวบ้าน ทั้งนี้ มูลนิธิฯ พบว่าองค์ประกอบสำคัญของการยกระดับความรู้และกระบวนการเรียนรู้ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหนุนเสริมระหว่างกันอย่างเหมาะสม ทั้งระหว่างกลุ่มองค์กรชาวบ้าน นักพัฒนา นักวิชาการ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ที่สำคัญประสบการณ์และองค์ความรู้ต่างๆ ดังกล่าวของเกษตรกร สมควรได้มีการนำเสนอต่อสังคมเพื่อการเผยแพร่และยกระดับสู่งานนโยบายได้มากขึ้น การมีเวทีเพื่อนำเสนอผลบทเรียนประสบการณ์การพัฒนาองค์ความรู้ และการทำงานวิจัยของกลุ่มองค์กรชาวบ้านต่อสาธารณะชนในวงกว้าง จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในศักยภาพของเกษตรกรและองค์กรชุมชนที่สามารถแก้ปัญหาของตนเองและสามารถพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนได้อย่างเป็นระบบ เป็นเสมือนการยืนยันว่าเกษตรกรรมยั่งยืนโดยเกษตรกรรายย่อย สามารถดำเนินการได้จริงและได้ดีกว่าการผูกโยงอนาคตไว้กับแนวทางเกษตรทุนนิยมผูกขาดที่กำลังครอบงำสังคมไทยอยู่ในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อนำเสนอประสบการณ์ องค์ความรู้ และผลงานวิจัยสู่สาธารณะเพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของเกษตรกรและองค์กรชุมชนในการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน

2.2 เพื่อให้เกษตรกร นักพัฒนา และนักวิชาการได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และข้อคิดเห็นระหว่างกัน รวมทั้งได้เกิดการปรึกษาหารือถึงแนวทางการหนุนเสริมการพัฒนาความรู้ด้านเกษตรกรรมยั่งยืน ทั้งในแง่ของเนื้อหาและกระบวนการดำเนินงาน

2.3 เพื่อสร้างบรรยากาศความตื่นตัวทางวิชาการในแวดวงเกษตรกรรมยั่งยืน ทั้งในส่วนของเกษตรกร นักพัฒนา และนักวิชาการ เป็นการเชื่อมโยงงานจากพื้นที่มาสู่การศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง และเป็นการเปิดพื้นที่ให้นักวิชาการเข้ามาเชื่อมโยงการทำงานกับภาคประชาชน

3. รูปแบบและรายละเอียดกิจกรรม

3.1 Theme การจัดงาน

งานสมัชชาวิชาการเกษตรกรรมยั่งยืน ปี 2553 จัดงานขึ้นภายใต้หัวข้อ “วิถีเกษตรกรรมยั่งยืน : วิธีการพัฒนาฝ่าวิกฤติ”

3.2 ปาฐกถา/ปาฐกถาพิเศษ

แสดงถึงพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมชุมชนไทย โดยเฉพาะในมิติของการเชื่อมโยงกับการพัฒนาวิถีเกษตรกรรมยั่งยืนของสังคม

3.3 เวทีเสวนากลาง

แสดงถึงแนวคิด หลักการ และความสำคัญของวิถีเกษตรกรรมยั่งยืน ที่เชื่อมโยงกับวิกฤติต่างๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งในมิติของการเป็นวิถีที่ช่วยลดทอนหรือแก้ไขวิกฤติอาหาร วิกฤติพลังงาน วิกฤติโลกร้อน วิกฤติสังคม หรือวิกฤติเศรษฐกิจ เป็นต้น และเป็นวิถีที่มีศักยภาพในการช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถตั้งรับปรับตัวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤติต่างๆ ในอนาคตได้ รวมทั้งเป็นวิถีที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยน Lifestyle ของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคม

โดยเนื้อหาเวทีเน้นให้เห็นถึงวิกฤติต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย อาทิเช่น วิกฤติอาหาร (มิติการจัดการอาหาร) วิกฤติโลกร้อน วิกฤติเศรษฐกิจ (การค้าการลงทุน) วิกฤติพลังงาน วิกฤติการสืบทอดอาชีพเกษตรกร (ศักดิ์ศรีเกษตรกร) วิกฤติการศึกษาทั้งในและนอกระบบ เป็นต้น และเชื่อมโยงกับรูปธรรมทางเลือกของวิถีเกษตรกรรมยั่งยืนที่เกิดขึ้นแล้วในสังคมไทยหรือในต่างประเทศ

3.4 ห้องย่อยนำเสนอทางเลือกในการฝ่าวิกฤติ

เพื่อให้เห็นถึงการใช้วิถีเกษตรกรรมยั่งยืนมาเป็นทางเลือกหรือแนวทางสำหรับการฝ่าวิกฤติต่างๆ โดยการนำเสนอผ่านกรณีศึกษาแบบต่างๆ ประกอบด้วย

3.4.1 กรณีศึกษาที่เป็นปัจเจก คนชั้นกลาง

3.4.2 กรณีศึกษาที่เป็นชุมชนทำเกษตรกรรมยั่งยืน

3.4.3 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนกลุ่มผู้ผลิตและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคในแบบต่างๆ

3.5 ห้องย่อยนำเสนอประสบการณ์จากชุมชน

เพื่อแสดงให้เห็นถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนและชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน รวมทั้งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำเสนอ กับ ผู้ปฏิบัติ/ผู้รู้ในประเด็นเดียวกันที่มาจากภาคส่วนต่างๆ เช่น กลุ่มองค์กรชาวบ้าน นักพัฒนา นักวิชาการ หรือเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ เป็นต้น โดยประเด็นการนำเสนอประกอบด้วย

3.5.1 ห้องเทคนิคการปรับปรุงบำรุงดิน

3.5.2 ห้องพันธุกรรมพื้นบ้าน (ข้าว ผัก ไม้พื้นบ้าน)

3.5.3 ห้องประสบการณ์ตลาดทางเลือก

3.5.4 ห้ององค์กรการเงินและสวัสดิการชุมชนเพื่อเกษตรกรรมยั่งยืน

3.5.5 ห้องลูกหลานเกษตรกรเพื่อสืบทอดเกษตรกรรมยั่งยืน

3.5.6 ห้องประสบการณ์การพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในจังหวัดนนทบุรี

3.6 การเสวนาทางวิชาการ

เพื่อเป็นเวทีให้กลุ่มองค์กรชาวบ้าน นักพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และ มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนด้านเกษตรกรรมยั่งยืน รวมทั้งส่วนราชการที่ทำงานด้านเกษตรกรรมยั่งยืน ได้มาแลกเปลี่ยนกันในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

3.6.1 สถานภาพความรู้และกระบวนการเรียนรู้เกษตรกรรมยั่งยืนในสังคมไทย

3.6.2 การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนในสังคมไทย

3.7 กิจกรรมอื่น ๆ

- จัดให้มีซุ้มแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่างๆ รวมทั้งจัดนิทรรศการและสื่อให้ความรู้ด้านเกษตรกรรมยั่งยืนตลอดงาน
- การจัดนิทรรศการของสถาบันการศึกษาและองค์กรที่มีการจัดการเรียนรู้/การวิจัยด้านเกษตรกรรมยั่งยืน
- มีการออกบูธจำหน่าย/สื่อ/สิ่งพิมพ์/หนังสือทางวิชาการด้านเกษตรกรรมยั่งยืน
- การฉายวิดีโอทัศน์ที่เกี่ยวข้องและการแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมงาน

4. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมงานประมาณ 450 คน ประกอบด้วย

4.1 เกษตรกร ผู้แทนกลุ่มองค์กรชุมชน คนรุ่นใหม่ในภาคเกษตร รวม 300 คน

4.2 คณาจารย์ นักวิจัย บุคลากรมหาวิทยาลัย นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา จำนวน 50 คน

4.3 ตัวแทนหน่วยงาน/องค์กรที่ทำงานด้านการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การจัดการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมยั่งยืน และองค์กรพัฒนาเอกชน รวม 30 คน

4.4 ข้าราชการ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ (ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับนโยบาย) จำนวน 20 คน

4.5 ผู้แทนจากภาคเอกชน/สื่อมวลชน/ผู้สนใจทั่วไป 50 คน

5. วันเวลาและสถานที่จัดงาน

ระหว่างวันที่ 22-23 มีนาคม 2553

ณ อาคารพิทยพัฒน์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

6. องค์กรร่วมจัด

- มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย)
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก
- มูลนิธิชีววิถี
- มูลนิธิชีวิตไท
- สำนักงานส่งเสริมการปฏิรูประบบเพื่อคุณภาพชีวิตเกษตรกร ชุมชน และสังคม (สปกช.)

7. สนับสนุนโดย

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

กำหนดการงานสมัชชาวิชาการเกษตรกรรมยั่งยืน ปี 2553

“วิถีเกษตรกรรมยั่งยืน : วิถีการพัฒนาฝ่าวิกฤติ”

วันจันทร์ที่ 22 – อังคารที่ 23 มีนาคม 2553

ณ อาคารพิทยพัฒน์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา

วันจันทร์ที่ 22 มีนาคม 2553

- 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน
- 09.00 - 09.10 น. กล่าวต้อนรับ
โดย รศ.ดร. ปราณี สังฆะตะวรินทร์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา
- 09.10 - 09.30 น. กล่าวเปิดงาน
โดย คุณบัญชา อ่อนดำ
รองประธานมูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย)
- 09.30 - 10.15 น. ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “เส้นทางระบบเศรษฐกิจ วัฒนธรรมชุมชนไทย”
โดย ศ.ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา
- 10.15 - 10.30 น. พักร่าง
- 10.30 - 12.30 น. เวทีเสวนา “วิถีเกษตรกรรมยั่งยืน : การพัฒนาฝ่าวิกฤติ”
โดย อาจารย์ฉลาดชาย รมิตานนท์
คุณวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ
คุณคมสัน หุตะแพทย์
คุณสฤณี อาชวานันทกุล
คุณวิฑูรย์ ปัญญากุล*
ดำเนินรายการโดย คุณธนาทิพ ฉัตรภูติ
- 12.30 - 13.30 น. พักร่างกลางวัน
- 13.30 - 14.00 น. ชี้แจงภาพรวมการเสวนาห้องย่อยนำเสนอทางเลือกฝ่าวิกฤติ
- 14.00 - 17.00 น. ห้องย่อยนำเสนอทางเลือกในการฝ่าวิกฤติ
- ห้องที่ 1 “เกษตรวิถีของชนชั้นกลาง : ตัวแปรใหม่ในเกษตรกรรมยั่งยืน”
ร่วมเสวนาโดย คุณดิศทัต ไรจนาลักษณ์
คุณปิยะ และ คุณลักขณา ศันสนยุทธ์

คุณปรีชา และ คุณอุไรวรรณ ทองอู่
คุณกำพล กาหลง และ คุณหทัยชนก อินทรกำแหง
คุณราเมศ เลขยัน
คุณวิไลต เตชะไพฑูริย์

ดำเนินการเสวนา คุณสุภา ไยเมือง

ห้องที่ 2 “ชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน : พลังฝ่าวิกฤติ”

ร่วมเสวนาโดย คุณระนอง ชื่นสุวรรณ (ชุมชนวัดจันทร์ จ.สงขลา)

คุณบุญส่ง มาตขาว (ชุมชนกุดชุม จ.ยโสธร)

ตัวแทนจากชุมชนแม่ทา จ.เชียงใหม่*

ตัวแทนชุมชนอโคก*

ดำเนินการเสวนา คุณทัศนีย์ วีระกันต์

ห้องที่ 3 “ผู้บริโภค : กินเพื่อการเปลี่ยนแปลง”

ร่วมเสวนาโดย คุณพอทิพย์ เพชรปรี

คุณสุรนุช ธงศิลา

ตัวแทนร้านเลมอนฟาร์ม

ตัวแทนโครงการผักประสานใจ

ดำเนินการเสวนา คุณกิงกร นรินทรกุล

17.00 - 19.00 น. พักรับประทานอาหารเย็น

19.00 - 21.00 น. เวทีวัฒนธรรมและกิจกรรมเสวนาร่วมกับการฉายวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้อง

วันอังคารที่ 23 มีนาคม 2553

08.30 - 09.00 น. สรุประมวลเนื่อวันแรกและชี้แจงห้องย่อยประสบการณ์เกษตรกรรมยั่งยืน

09.00 - 12.00 น. ห้องย่อยประสบการณ์เกษตรกรรมยั่งยืน

ห้องที่ 1 “จุลินทรีย์พื้นบ้านเพื่อการปรับปรุงดิน”

ร่วมเสวนาโดย คุณธนรัฐ ไกลกลาง

คุณโสภณ ปินใจ

อาจารย์อานัฐ ตันโช

ดร.แสวง รวยสูงเนิน

ตัวแทนเครือข่ายสมาคมเกษตรกรจังหวัดขอนแก่น

ตัวแทนชุมชนอโคก*

ดำเนินการเสวนา คุณอุบล อยู่หว่า

ห้องที่ 2 “พันธกรรมพื้นบ้าน : ศักยภาพแห่งการอยู่รอด”

ร่วมเสวนาโดย คุณดาวเรือง พืชผล

คุณสมควร คำแสน

คุณหวั่น เรืองดี

คุณโจน จันได

คุณชาติรี โสวรรณตระกูล

คุณสุภาพ ภูทับทิม

รศ.ดร.สุวิช วรรณไกรโรจน์

ดำเนินการเสวนา คุณสุเมธ ปานจำลอง และ คุณวราลักษณ์ ไชยทัฬห

ห้องที่ 3 “กว่าจะมาเป็น...ตลาดเกษตรอินทรีย์ที่เป็นธรรม”

ร่วมเสวนาโดย คุณชมชวน บุญระหงษ์

คุณจันทร์ทิพย์ ใจกล้า

คุณฐิติพร สุกุลจร

ดำเนินการเสวนา รศ.ดร.ชยาพร วัฒนศิริ

ห้องที่ 4 “สวัสดิการชุมชนเพื่อเกษตรกรรมยั่งยืน”

ร่วมเสวนาโดย คุณจรัส สนจิตร์

พระอาจารย์สุวรรณ คเวสโก

อาจารย์กิม ภาคเมธาวิ

คุณประสงค์ สีสะอาด

คุณศิวโรจน์ จิตนิยม

ดำเนินการเสวนา รศ.ดร.กนกศักดิ์ แก้วเทพ

ห้องที่ 5 “คนรุ่นใหม่กับการสืบทอดวิถีเกษตรกรรมยั่งยืน”

ร่วมเสวนาโดย คุณอากาศ เครื่องเงิน

คุณสมศักดิ์ สิงห์ทองแท้

คุณธิดา คงอาษา

คุณสายัณห์ อุทธาสม

คุณแก่นคำหล้า พิลาน้อย

คุณมาลี สุป็นดี

ตัวแทนคนรุ่นใหม่จังหวัดสมุทรสงคราม

ดำเนินการเสวนา คุณนิรมล เมธีสุกุล*

ห้องที่ 6 “วิถีเกษตรกรรมยั่งยืน : กรณีจังหวัดนนทบุรี”

ร่วมเสวนา โดย เกษตรกรจากจังหวัดนนทบุรี

ดำเนินการเสวนา อาจารย์จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

- 12.00 - 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 - 15.00 น. เวทีเสวนาทางวิชาการ เรื่อง “สถานภาพความรู้และกระบวนการเรียนรู้
เกษตรกรรมยั่งยืนในสังคมไทย”
ร่วมเสวนาโดย คุณพัฒนา อภัยมูล
คุณภาคภูมิ อินทร์แป้น
อาจารย์พฤกษ์ ยิบมันตะศิริ
ผศ.ดร.บัญญัติ แก้วส่อง
คุณกานต์ ไร่ปลูกรัก
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์*
ดำเนินการเสวนา รศ.บำเพ็ญ เขียวหวาน
- 15.00 - 15.15 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 15.15 - 17.00 น. เวทีเสวนาโต๊ะกลม เรื่อง “การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนในสังคมไทย”
ร่วมเสวนาโดย คุณบุญส่ง มาตขาว
ดร.เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์
ผศ.ดร.จิตติ มงคลชัยอรัญญา
คุณเดชา ศิริภัทร
คุณกนกศักดิ์ ดวงแก้วเรือน
ตัวแทนจากชุมชนอโศก*
คุณวีระชัย นาควิบูลย์วงศ์
นายแพทย์ประพจน์ เกตุรากาศ
คุณวัลลภ พิชญ์พงศา
ดำเนินการเสวนา ดร.ทิพวัลย์ สีจันทร์
- 17.00 - 17.15 น. กล่าวปิดงานโดยตัวแทนเกษตรกร

หมายเหตุ

* อยู่ระหว่างการประสานงาน

** กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม
